

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

І.М. Куліш

**Методичні рекомендації
до самостійного вивчення дисципліни:
„Іноземна мова за професійним
спрямуванням”**

Черкаси – 2011

ББК 81.2А.91

К 90

Рецензенти:

кандидат філологічних наук,
зав. кафедрою іноземних мов
Інституту туризму Федерації профспілок України,
м. Київ

С.Р. Бабушко;

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького

С.В. Цюра

Куліш І.М.

К 90

Методичні рекомендації до самостійного вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням». – Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2011. – 60 с.

«Методичні рекомендації» призначаються для самостійного вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» студентами заочного відділення ННІ фізичної культури, спорту і здоров'я. «Методичні рекомендації» включають зміст курсу, теми самостійної роботи, рекомендації щодо виконання завдань, семестрові завдання, граматичний довідник. Тематика самостійної роботи відповідає програмі з іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів факультетів та інститутів фізичного культури.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Черкаського Національного університету
імені Богдана Хмельницького
(протокол № 2 від 15 листопада 2011 року)*

ЗМІСТ

I.	Вступ.....	4
II.	Методичні рекомендації щодо самостійного вивчення дисципліни.....	6
III.	Зміст курсу та теми до самостійної роботи.....	9
IV.	Як самостійно працювати над темою	10
V.	Як працювати над завданням з домашнього читання.....	10
VI.	Як підготуватися до анотації статті	11
VII.	Як підготувати реферат з іноземної мови за професійним спрямуванням	11
VIII.	Семестрові завдання	12
IX.	Граматичний довідник	42
X.	Література.....	59

I. ВСТУП

Проблема підготовки фахівців, які б володіли іноземною мовою професійно, є однією з важливіших завдань професійної педагогіки вищої школи. Професійна самореалізація та відповідне життя індивіду здебільш залежить від його професійної компетенції, вміння адаптуватися, реалізовувати свої професійні здібності, нахили, інтереси, бути мобільним в професійному самовизначенні та кар'єрі. Іноземна мова наближує ситуацію навчального процесу до реальних умов, що породжує потребу в знаннях, їх практичному застосуванні й забезпечує персональну зацікавленість студентів, перехід від пізнавальної мотивації до професійної.

Навчальна дисципліна „Іноземна мова за професійним спрямуванням” є необхідною складовою частиною підготовки майбутніх спеціалістів. Дисципліна розрахована на студентів 1 та 2 курсів. Основна мета курсу – сформувати комунікативну спроможність в сфері професійного спілкування в усній і письмовій формах, вдосконалювати вміння користуватися широким тематичним словником засвоєної функціональної лексики за фахом, розширювати та збагачувати його. Активне використання навичок двостороннього перекладу, вміння використовувати різноманітні засоби читання для подальшої роботи з інформацією, навички аудіювання, реферування і анотування тексту, оволодіння новітньою фаховою інформацією через іноземні джерела також вдосконалюються у рамках курсу іноземної мови за професійним спрямуванням.

Основні завдання курсу:

1. Розвиток монологічного мовлення з використанням функціональної лексики професійного спілкування.
2. Розвиток непідготовленого діалогічного мовлення з використанням функціональної лексики та засвоєних граматичних конструкцій.
3. Вдосконалення навичок двостороннього усного перекладу в процесі ділових контактів та ділових зустрічей.
4. Вдосконалення навичок письмового перекладу та закріплення навичок аналізу граматичних і лексичних трансформацій при перекладі текстів за фахом.
5. Вдосконалення навичок ознайомчого та пошукового читання для подальшого використання отриманої інформації.
6. Вдосконалення навичок вивчаючого читання із використанням словника для подальшого розширення лексичного запасу за фахом.

7. Формування та розвиток вмінь реферування, анотування, складання резюме та аналізу текстів за фахом.

8. Розвиток навичок аудіювання англomовного тексту.

9. Закріплення навичок ділового листування.

За підсумками вивчення курсу студент повинен знати функціональну лексику іноземної мови професійної тематики, що вивчається протягом року; граматичний матеріал в обсязі, передбаченому програмою курсу; основні принципи, методи та лінгвістичні особливості анотування та реферування текстів; принципи та план аналізу граматичних та лексичних трансформацій при перекладі текстів за фахом.

Студент повинен вміти аналізувати робочі ситуації та обмінюватися досвідом з основних аспектів спеціальності іноземною мовою, проводити обговорення проблем загальнонаукового та професійно-орієнтованого характеру, що має на меті досягнення порозуміння; перекладати з іноземної та на іноземну мову інформацію з використанням функціональної лексики за фахом; перекладати тексти у письмовій формі, використовуючи термінологічні двомовні словники, електронні словники; аналізувати граматичні та лексичні трансформації, що виникають при перекладі з іноземної мови та на іноземну мову, в залежності від цього правильно вибирати перекладацьку стратегію; робити аналітичне опрацювання іншомовних джерел з метою отримання інформації, що необхідна для вирішення певних завдань професійно-виробничої діяльності, реферувати та анотувати англomовні джерела за фахом, працювати з інформацією та обробляти інформацію; здійснювати ефективне слухання повідомлень на іноземній мові.

II. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Самостійна робота студентів є формою організації навчання, яка зв'язує усі блоки навчання та одночасно існує паралельно кожному з них. Самостійна робота – це процес відображення та перевтілення в свідомості студентів явищ об'єктивної дійсності. В цьому процесі самостійна робота студентів виступає як об'єкт діяльності (тобто навчальні завдання, які він мусить виконати) і як форма прояву певних дій в навчанні по виконанню цих завдань. Виходячи з цього, ми дотримуємося такого визначення самостійної роботи студентів – це запланована пізнавальна діяльність виконання творчих навчальних завдань різних видів, яка виконується самостійно з метою надбання знань, накопичення вмінь та навичок, досвіду творчої викладацької діяльності й вироблення професійно важливих якостей. Реалізація такої мети на практиці сприяє розв'язанню завдань інтеграції – повному злиттю навчання і виховання, здійсненню принципу розвиваючого навчання, формуванню особистості майбутнього фахівця.

Самостійна робота з іноземної мови вирішує такі завдання:

- удосконалення знань, навичок і вмінь набутих на практичних заняттях;
- розширення світогляду студентів;
- розвиток творчих здібностей, самостійності, естетичних смаків.

Ефективність навчальної діяльності залежить від готовності студента до самонавчання та його індивідуальних якостей. Здатність до самонавчання є однією з найважливіших передумов не тільки успішного оволодіння іноземною мовою, але й формування навичок самостійної діяльності взагалі. Лише готуючи здатну до самонавчання особистість можна реалізувати модель фахівця нового типу, орієнтованого до умов інформаційного суспільства та широких міжнародних контактів.

У процесі організації самостійної роботи з іноземної мови необхідно враховувати як психологічні особливості особистості, так і психологічні особливості колективу: рівень його розвитку, ступень організації, психологічної, інтелектуальної та емоційної єдності. Знання психологічних особливостей студентів – необхідна передумова успішного виконання вибору відповідних форм самостійної роботи, визначення змісту цих форм організації

самостійної роботи. Результативність самостійної роботи з іноземної мови передбачає врахування таких аспектів в його організації, які забезпечують взаємодію взаємозумовлених факторів впливу на особистісний розвиток фахівця та формування його комунікативної компетенції, а саме: мотиваційного, ситуативного, комунікативного, особистого і діяльнісного.

Необхідною умовою організації самостійної роботи є формування особистісної значущості навчання, яка виникає у студента внаслідок його інтересу не тільки до змісту навчального матеріалу, а й самого процесу набуття знань. Для розвитку продуктивної самостійної роботи доцільно використовувати таку її організацію, яка поступово орієнтує студентів на підвищення автономії їх навчання.

Основними організаційними принципами самостійної роботи з іноземної мови є принципи врахування і розвитку індивідуальних особливостей та інтересів студентів, принципи комплексності, захопленості та розвитку ініціативи і самодіяльності.

Вимоги щодо організації самостійної роботи:

- інформативність і змістовність, які сприяють реалізації практичних та загальноосвітніх цілей;

- комунікативна спрямованість: усі види самостійної роботи повинні забезпечувати користування іноземною мовою як засобом одержання і передачі інформації в типових природних ситуаціях спілкування;

- ситуативність;

- орієнтація завдань на підвищення мовленнєвої активності студентів;

- емоційність форм і способів реалізації, що сприяє підвищенню інтересу студентів до іншомовної діяльності.

Центральною проблемою щодо організації самостійної роботи є проблема забезпечення високої внутрішньої мотивації до самостійного її опанування. Продуктивність самостійної роботи з іноземної мови залежить від психолого-педагогічних умов її організації: як мотивується навчально-пізнавальна діяльність студентів; як реалізується професійно-комунікативна компетенція студента; як здійснюється контроль навчальних досягнень.

Самостійна робота – це самостійна навчально-пізнавальна діяльність проблемного, творчого та практичного характеру. Самостійна робота базується на володінні студентами навичками та вміннями,

набутими на практичних заняттях з іноземної мови, тому важливим є те, щоб студенти якнайповніше використовували ці навички та вміння під час самостійної роботи. Самостійна робота має позитивно впливати на навчальну діяльність студентів з іноземної мови.

Мета навчання іноземної мови за професійним спрямуванням полягає в формуванні необхідної комунікативної спроможності в своїй галузі. Студентам пропонуються різноманітні продуктивні вправи:

- підбір та накопичення мовних засобів для вираження певних комунікативних намірів;
- тлумачення мовних засобів;
- складання глосаріїв;
- творчі завдання, які пов'язані з текстом,
- коментування подій та фактів;
- формування ідей, які виражено у тексті неявно;
- висловлювання свого ставлення до фактів і подій;
- аргументація свого погляду щодо наведених у тексті тверджень;
- обґрунтування висновків;
- використання фактів з тексту для описуваного повідомлення.

III. ЗМІСТ КУРСУ ТА ТЕМИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Згідно з робочою програмою з дисципліни на самостійну роботу студентів виносяться усні та письмові завдання для закріплення тем, опрацьованих на практичних заняттях.

На самостійну роботу студентів відводиться 25 годин на семестр, 100 годин за весь курс навчання (4 семестри).

Форми контролю:

- усна (читання та переклад текстів, анотації, завдання з діалогічного та монологічного мовлення)
- письмова (лексичні та граматичні вправи, складання термінологічних словників).

Теми практичних занять:

I семестр

1.1. Our University

1.2. My Speciality

1.3. Our Training

Grammar: The Noun. The Adjective. The Verb. Simple Tenses.

II семестр

2.1. From the History of the Olympic Games

2.2. Modern Olympic Games

2.3. Winter Olympic Games

Grammar: The Verb. Continuous Tenses.

III семестр

3.1. Track-and-Field Athletics

3.2. Gymnastics

3.3. Sport in the USA and UK

Grammar: The Verb. Perfect Tenses.

IV семестр

4.1. Football

4.2. Volleyball

4.3. Basketball

Grammar: The Verb. Passive Voice.

IV. ЯК САМОСТІЙНО ПРАЦЮВАТИ НАД ТЕМОЮ

Якщо вам необхідно самостійно опрацювати тему, ми рекомендуємо вам працювати за такою схемою:

- Прочитайте и перекладіть основний текст теми.
- Випишіть незнайомі слова та словосполучення (попрацюйте зі словником).
- Виконайте лексичні вправи на ознайомлення та закріплення з новими термінами та термінологічними словосполученнями.
- Дайте відповіді на запитання до тексту.
- Прочитайте граматичний матеріал до теми заняття.
- Виконайте граматичні вправи на автоматизацію дій з новими граматичними структурами.
- Запишіть свої запитання до викладача, якщо щось залишилося для вас нез'ясованим.

V. ЯК ПРАЦЮВАТИ НАД ЗАВДАННЯМ З ДОМАШНЬОГО ЧИТАННЯ

Якщо ви отримали завдання „домашнє читання”, це означає, що вам потрібно самостійно опрацювати текст за спеціальністю. Ми рекомендуємо вам працювати за такою схемою:

- Прочитайте перший абзац, значення невідомих термінів спробуйте зрозуміти за контекстом. Якщо потрібно, знайдіть переклад у словнику та запишіть це слово чи словосполучення.
- Опрацюйте таким чином кожний абзац тексту.
- Перечитайте ще раз виписані слова.
- Складіть по одному запитанню до кожного абзацу та дайте відповіді на них.
- Запишіть свої запитання до викладача, якщо щось залишилося для вас нез'ясованим.

VI. ЯК ПІДГОТУВАТИСЯ ДО АНОТАЦІЇ СТАТТІ

Якщо ви отримали завдання підготувати анотацію статті, ми рекомендуємо вам працювати за такою схемою:

- Зверніться до лаборанта кафедри іноземних мов з проханням переглянути газети.
- Виберіть статтю, заголовок якої здається вам цікавим.
- Прочитайте статтю, користуючись словником та виписуючи невідомі слова та словосполучення.
- Повторіть зразок для анотації статті.
- Виберіть цитати з основною інформацією статті.
- Проанотуйте статтю за зразком, використовуючи вибрані цитати, у письмовій формі.
- На подальших етапах, після ряду письмових анотацій, ви зможете анотувати статті і в усній формі.

VII. ЯК ПІДГОТУВАТИ РЕФЕРАТ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

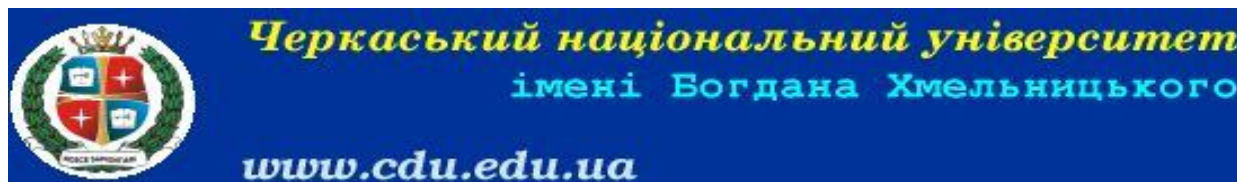
Якщо вам не вистачає балів для отримання позитивної оцінки, ви можете самостійно підготувати реферат щодо опрацювання статей за спеціальністю. Назва „реферат” застосовується умовно. Ми рекомендуємо вам працювати за такою схемою:

- Введіть у пошукову систему Інтернету назву своєї спеціалізації або тему за спеціальністю, яка вас цікавить.
- Виберіть 5 окремих статей обсягом одна сторінка А4 або одну велику статтю обсягом 5 сторінок А4 мовою, яку ви вивчаєте.
- Роздрукуйте вибраний матеріал.
- Прочитайте та перекладіть кожну сторінку, виписуючи незнайомі слова та словосполучення, терміни та термінологічні висловлювання.
- Складіть по 5 запитань до кожної сторінки.
- Підготуйтеся відповідати на запитання, щоб показати, що ви зрозуміли основний зміст обраної вами інформації за спеціальністю.
- Оформіть реферат таким чином: титульний лист (з інформацією, за якою темою реферат та хто його виконував), 1 сторінка тексту, мінімум 10 виписаних слів до неї та 5 запитань, 2 сторінка тексту зі словами і запитаннями і т.д.

VIII. СЕМЕСТРОВІ ЗАВДАННЯ

I семестр

1. Прочитайте та перекладіть текст:

TEXT 1

OUR UNIVERSITY

Universities are sources of scientific knowledge and culture. There are some establishments of higher education in our city. Cherkasy National University is the oldest one.

It was founded in 1921 as a Pedagogical Institute that trained teachers of secondary schools. In 1996 the University named after B. Khmelnytsky celebrated its 75 anniversary. The University has three buildings now and possesses excellent training facilities - auditoriums and lecture-rooms fitted out with the latest equipment. Various laboratories, subject rooms and reading-rooms give students every opportunity to develop their abilities.

The University has some departments: Day-Time Department, Extra-Mural Department and Preparatory Department. The Day-Time Department includes institutes and faculties. The Preparatory Department provides possibilities for school-leavers to refresh or acquire knowledge before entering the University.

More than 300 highly-qualified tutors and lecturers work at more than 30 chairs of the University. They publish scientific papers and defend theses.

The students take part in the scientific work carried out by the University. They take part in the scientific conferences which are held at the University every year.

The University regularly organizes refresher courses for school - teachers.

The University has some hostels, dining-rooms, a botanical garden, a library, a sport camp in Sokyrno. The University library contains thousands of volumes on its shelves.

2. Запам'ятайте наступні словосполучення:

An establishment of higher education – заклад вищої освіти; Day-Time Department – денне відділення; Extra-Mural Department – заочне відділення; Preparatory Department – підготовче відділення; to refresh or acquire knowledge – поновлювати чи набувати знання; highly-qualified tutor – висококваліфікований викладач; defend theses – захищати дисертації.

3. Перекладіть наступні слова та словосполучення:

Sources of scientific knowledge and culture; to train teachers of secondary schools; to possess excellent training facilities; to develop one's abilities; to attend Day Department; to acquire higher education; to refresh knowledge; research work.

4. Дайте відповіді на запитання;

1. Are Universities sources of scientific knowledge?
2. When was the Cherkasy National University founded?
3. What training facilities does it possess?
4. What departments does the University include?
5. What possibilities does the Preparatory Department provide?
6. How many highly-qualified tutors work at about 30 chairs?
7. What does the University organize?

5. Уявіть, що до університету приїхав іноземний студент. Розкажіть йому про свій університет.

6. Прочитайте та перекладіть текст:

ТЕХТ 2

MY SPECIALITY

We are students of the Physical Training Faculty. The students of our faculty began to go in for sport before entering the University. At the University they get various sporting specialities. Some students specialize in sport games such as basketball, volleyball, football, handball and others. Other students specialize in swimming, rowing, track-and-field athletics, gymnastics, wrestling, boxing, weightlifting and others. They train regularly and take part in the competitions. Our students

occupy first places and win medals. After graduating from the University they become coaches and teachers of Physical Culture.

Track-and-field athletics is one of the most popular sports. It includes many different events such as running, jumping, throwing, walking and others. Nowadays it is called “the Queen of Sport”. Athletes can train at the stadiums, sports grounds and in the Palaces of Sport.

Sport makes people healthy and strong. We must go in for sport to keep fit. Enjoy your sport and success will come your way.

7. Знайдіть в тексті еквіваленти наступних слів та словосполучень:

Факультет фізичного виховання, займатися спортом, отримувати спортивні спеціалізації, спортивна гра, брати участь у змаганнях, займати перше місце, завойовувати медалі, поступити в університет, закінчити університет, стати тренером, стати вчителем фізкультури, бути здоровим і бадьорим.

8. Знайдіть еквіваленти у першій та другій колонках:

плавання	weightlifting
веслування	jumping
легка атлетика	rowing
гімнастика	wrestling
боротьба	swimming
бокс	throwing
важка атлетика	walking
біг	boxing
стрибки	track-and-field athletics
метання	gymnastics
спортивна ходьба	running

9. Дайте відповіді на запитання:

1. When did the students begin to go in for sport?
2. What sporting specialities do they get at the University?
3. Do they train regularly?
4. What results do they show at the competitions?
5. What professions do they get after graduating from the University?
6. How is track-and-field athletics called?
7. What does track-and-field athletics include?
8. Where do athletes train?
9. What must we do to keep fit?

10. Перекажіть текст.

11. Прочитайте та перекладіть текст:

TEXT 3

OUR TRAINING

We study at the Physical Training Faculty. We train in different places. Gymnasts practise in the gymnasiums; track-and-field athletes and football players – at the stadiums, swimmers – in the swimming-pools, tennis players – on the tennis courts, cyclists – on the highway or cycling tracks; volleyball, basketball and handball players – on the outdoor playgrounds or in the indoor sport halls; wrestlers – in the wrestling halls,

boxers – in the boxing halls, etc.

Usually we have training three times a week. Our training lasts about two hours. As a rule we begin our training with a warming-up, which is very useful for our body. It prevents injuries and pulling muscles. Usually a warming-up consists of slow running, fast running and free standing exercises. During our training we perform various exercises depending on the kind of sport in which we engage.

We train according to our coach's instructions. We participate in different contests and tournaments. Sometimes the students of our faculty win gold, silver or bronze medals.

We always remember the proverb "A sound mind in a sound body".

12. Запам'ятайте наступні словосполучення:

Gymnasium – гімнастичний зал; warming-up – розминка; to prevent injuries and pulling muscles запобігати травмам та розтягуванню м'язів; slow running – повільний біг; free standing exercises – вільні вправи; to perform various exercises – виконувати різноманітні вправи; to participate in different contests and tournaments – брати участь у різних змаганнях і турнірах.

13. Перекладіть наступні слова та словосполучення:

Swimming-pool; outdoor playground; three times a week; fast running; to depend on the kind of sport; according to our coach's instructions; to win gold, silver or bronze medals; "A sound mind in a sound body".

14. Знайдіть в тексті еквіваленти наступних слів та словосполучень:

Факультет фізичної культури, стадіон, велотрек, закритий спортивний зал, тривати, повільний біг, вільні вправи, виконувати вправи, займатися спортом, брати участь у змаганнях і турнірах, пам'ятати прислів'я.

15. Дайте відповіді на запитання:

1. Where do you train?
2. How often do you have your training?
3. How long does your training last?
4. What do you usually begin your training with?
5. Why is warming-up so important?
6. What does warming-up consist of?
7. What do you do during your training?
8. What contests do you participate in?
9. What proverb about sport do you remember?

16. Розкажіть про своє тренування.

Контрольна робота 1

1. Оберіть одну чи множину іменників (Див.: Граматичний довідник. §1):

1. Two (child/children) were playing on the doorstep.
1. A (woman/women) looked round the corner of the house.
2. The (room/rooms) was large, and had faded Morris wallpaper.
3. A tall (man/men) of about fifty-seven came into sight.
4. But (people/peoples) who read my books know what he's like.

2. Утворіть вищий чи найвищий ступінь прикметників (Див.: Граматичний довідник. §2):

1. She has been to Britain, her English is (good) than mine.
2. His illness was (serious) than we thought.
3. My toothache is (painful) than it was yesterday.
4. It is the (cheap) restaurant in the town.
5. She is the (intelligent) students in the group.

3. Поставте дієслово в дужках у правильну форму the Present Indefinite Tense (Див.: Граматичний довідник. §3):

1. His wife (to be) a fine lady from London.
2. His wife (to have) a headache and has gone to lie down.
3. Her father (to work) at one of the local farms.
4. Life (to be) full of surprises.
5. Well, they (to seem) a very nice young couple.
6. She (to wait) for him to return.

4. Поставте дієслова в дужках у правильну форму the Past Indefinite Tense (Див.: Граматичний довідник. §4):

1. I (to see) my friends yesterday and (to accept) their invitation.
2. I (to write) to my cousin three weeks ago and (to get) no reply.
3. He (to meet) you both in here about two month ago.
4. I (to call) you at five, but you (to be) not in.
5. I (to teach) that girl to drive myself when she (to be) fifteen.
6. I should like to tell you what (to happen) eighteen months ago.

5. Зробіть речення негативними:

1. Usually my friend repeats these rules before the examination.
2. They know everyone in this densely populated district.
3. The coach repeated his strict instruction twice.
4. Ronald set the record for short distance.
5. Steven broke the record some months ago.

6. Поставте запитання до виділених слів:

1. Devonshire is a very lovely place *when it doesn't rain*.
2. I know *some exciting stories* about the Inspector.
3. Jane entered this Department *because she went in for gymnastics at school*.
4. Cyclists usually train *on highway or cycling track*.
5. *Alex took part in the 26th Olympic Games in Atlanta*.

7. Поставте дієслово в дужках у правильну форму (Див.: Граматичний довідник. §5):

1. I (to catch) the train if I (to take) a taxi.
2. You (to miss) the train if you (not to hurry).
3. I (to ring) him when I (to get) tickets.

4. I (to go) skating if it (not to be) very cold.
5. They (to keep) my luggage till I (to give) my new address.

8. Перекладіть речення англійською мовою:

1. Коли ви почали вивчати англійську мову? – Ми почали вивчати англійську мову шість років тому.
2. Що ви робите на уроці англійської мови? – Ми читаємо та перекладаємо тексти, виконуємо вправи та складаємо діалоги.
3. Де ви були вчора? – Ми брали участь у шаховому турнірі.
4. Ви часто берете участь у змаганнях? – Ми регулярно змагаємося між групами та факультетами.
5. Хто подолає дистанцію першим? – Я думаю, спортсмен з команди університету зробить це першим.

II семестр

1. Прочитайте та перекладіть текст:

TEXT 1 FROM THE HISTORY OF THE OLYMPIC GAMES

The Olympic Games are the oldest competitions. They were originated by the Greeks long before our era.

While the origin of the Olympic Games is not known exactly, there is a historical record of the ancient games beginning in 776 BC. Thereafter they were held at four year intervals until 393 AD, when they were abolished by the Roman emperor Theodosius after Greece had lost its independence.

The ancient Olympiad was a festive time. For a period of about a month poets, sculptors, artists and historians made Olympia a cultural center. At first the program was confined to one day and consisted only of a single event – a race the length of the stadium. Then a race of a half mile was added and later – an endurance race. Afterwards additional races, the discus throw, the javelin throw, the long jump, boxing, wrestling, pentathlon, chariot racing and other events were added and the duration, including the religious ceremonies, was extended to seven days.

Women were not allowed as competitors or spectators. Women got on the Olympic program after World War 1, in a time of women's rights legislation in all fields.

Before the contests opened all the competitors and their families, the trainers and the judges swore a solemn oath to keep the competition clean and fair and to give just decisions.

The Games occupied such an important position in the life of Greece that the time measured by the four-year interval between them was called an "Olympiad".

2. Запам'ятайте наступні словосполучення:

To be originated – походити; to be abolished – скасовуватися; to be confined – обмежуватися; endurance race – біг на витривалість; the javelin throw – метання списа; pentathlon – п'ятиборство, chariot racing – біг на колісницях, not to be allowed as competitors or spectators – не допускатися ні як учасники, ні як глядачі; to swear a solemn oath – давати урочисту клятву.

3. Перекладіть наступні слова та словосполучення:

Long before our era, historical record, to be held, to lose independence, a festive time, to be added, endurance race, the discus throw, the long jump, boxing, wrestling, duration, to be extended, women's rights legislation, to keep the competition clean and fair, to give just decisions.

4. Дайте відповіді на запитання:

1. Whom were the Olympic Games originated?
2. When did the Olympic Games begin?
3. Whom were the Olympic Games abolished?
4. What did the first program of the Olympic Games consist of?
5. What events were added later?
6. Were women allowed as competitors or spectators?
7. When did women get on the Olympic program?
8. What did all the competitors and their families, the trainers and the judges do before the contests opened?
9. What position did the Games occupy in the life of Greece?

5. Розкажіть про історію Олімпійських ігор.

6. Прочитайте та перекладіть текст:

TEXT 2

MODERN OLYMPIC GAMES

After nearly 300 Olympiads the Roman Emperor Theodosius banned the Games. In 1896, after a lapse of 1.500 years, the Games were revived in Athens, Greece, and have been staged every four years since, except for interruptions caused by World War I and II. It was due to the efforts of the Baron Pierre de Coubertin (1853-1937) of France, a brilliant educator and scholar but not an athlete, that the Olympic Games were revived.

He summoned an international conference at the Sorbonne, Paris, in 1894. Russia was among the 12 countries which decided, at the international congress on sports in 1894, to revive the Olympic Games and found the International Committee. Its representative was elected one of

the 14 IOC members. The Winter Olympics were born in 1924 at Chamonix, France. Russian competitors have been competing in the Olympic Games since 1902.

The 1st Athens Olympics were participated in by 285 athletes from 12 countries. The nine sports on the program were cycling, fencing, gymnastics, lawn tennis, shooting, swimming, track-and-field athletics, weight-lifting and wrestling. With its close links to Greek history, the marathon has always been the star event of successive Olympic meetings and it retains this position today.

7. Запам'ятайте наступні словосполучення:

A lapse – проміжок (часу); , except for interruptions – за винятком перерв; cycling – велоспорт; fencing – фехтування; shooting – стрільба; track-and-field athletics – легка атлетика; weight-lifting – важка атлетика.

8. Перекладіть наступні слова та словосполучення:

To ban the Games; to be revived, to be staged every four years since; due to the efforts; a brilliant educator and scholar; to summon an international conference; to be elected; to compete; to participate; gymnastics; lawn tennis; swimming; wrestling; close links; star event; a successive Olympic meeting; to retain this position.

9. Дайте відповіді на запитання:

1. Who banned the Olympic Games? 2. When were they revived? 3. Due to whose efforts were the Olympic Games revived? 4. What was the Baron Pierre de Coubertin? 5. Where did he summon an international conference? 6. What did the conference decide? 7. When were the Winter Olympic Games born? 8. Since when have Russian competitors been competing in the Olympic Games? 9. How many athletes were the 1st Athens Olympics participated in by? 10. What sports were on the program of the first Olympics? 11. What is the star event of successive Olympic meetings?

10. Розкажіть про сучасні Олімпійські ігри.

11. Прочитайте та перекладіть текст:

TEXT 3

WINTER OLYMPIC GAMES

The Winter Games are “younger” than the Summer Olympics. The Olympic Games had been held in ancient Greece 293 times, those of our time date back to 1896. Winter sportsmen have been holding “their own” Games only since 1924. True, figure skaters have been taking part in Summer Games twice (in 1908 and 1920) and ice-hockey players once (in 1920).

Although ice skating was included in the 4th Olympic Games in London in 1908, the first formal Winter Games with a representative group of winter sports which included skiing were held at Chamonix, France, in 1924.

The modern Winter Olympic Games include bobsleigh, biathlon, lugening, speed-skating, figure skating and ice hockey for men and skiing, luge, speed-skating and figure-skating for women.

In 1970 the IOC passed a decision which stated that a winter sport may be considered Olympic if it is extensively practised on two continents in no less than 25 countries for men or 20 countries for women. The Winter Olympic Games are held in accordance with the rules and regulations of the Olympic Games and the Technical Regulations of the International Federations.

12. Запам'ятайте наступні словосполучення:

A representative group of winter sports – представницька група зимових видів спорту, luge – санний спорт, to pass a decision – прийняти рішення, to state - постановити, in accordance with the rules and regulations – відповідно до правил та статуту.

13. Перекладіть наступні слова та словосполучення:

Bobsleigh, biathlon, speed-skating, figure skating, to be practised extensively, to be held.

14. Дайте відповіді на запитання:

1. What Games are “younger”: Winter or Summer? 2. When were the first Modern Olympic Games held? 3. When were the first Winter Games held? 4. What do the Winter Olympic Games include? 5. What winter sport may be considered Olympic? 6. Are the Winter Olympic Games held in accordance with the rules and regulations of the Olympic Games and the Technical Regulations of the International Federations?

15. Розкажіть про зимові олімпійські ігри.

Контрольна робота 2

1. Відкрийте дужки і використайте необхідну форму дієслова: Present Simple or Present Continuous (Див.: Граматичний довідник. §3, §6):

1. He (to play) volleyball now. He (to play) volleyball or football every day.
2. My friends (to train) at the moment. Usually they (to train) three or four times a week.
3. She (to take part) in the competitions every season. Now she (to compete) at the National Championship.
4. The team (to ski) in the park now. As a rule, they (to ski) and (to skate) every day in winter.
5. Where (to be) the students? – They (to be) at the stadium. They (to run) now. Usually they (to run) 500 m every day.

2. Відкрийте дужки і використайте необхідну форму дієслова: Past Simple or Past Continuous (Див.: Граматичний довідник. §4, §7):

1. I (to participate) in the University competitions last year.
2. He (to perform) a long jump when we came to the stadium.
3. Peter (to be) a member of the Faculty Team in rowing some years ago.
4. Ann (to swim) 500 m when she broke the world record.
5. While I (to practise) triple jump, my friend (to train) in the swimming-pool.

3. Дайте відповіді на наступні запитання:

1. What were you doing when I rang you up?
2. What was Ann doing when you came to her place?

3. Was it raining the whole day yesterday?
4. Was it snowing when you got off the trolley-bus?
5. What was your friend writing when I entered the room?
6. What were you thinking about when you asked me this question?
7. What were you planning when you made no reply?
8. What was the man passing when the clock struck eleven?

4. Перетворіть речення, використовуючи час Future

Continuous (Див.: Граматичний довідник. §8):

1. They were having dinner at three yesterday.
2. I am sending him an invitation to dinner now.
3. The children will ski in some days.
4. The girl was reciting a poem when the delegation entered the hall.
5. I shall wait for you at the metro station.
6. This team play hockey twice a day.
7. The students will discuss the article on Friday.

5. Перекладіть наступні речення:

1. Вони слухали новини по радіо, коли задзвонив телефон.
2. Я робив ранкову гімнастику, коли прийшов мій друг.
3. Він займався різними видами легкої атлетики в школі..
4. Вона почала займатися гімнастикою, коли їй було 5 років.
5. Вони поїдуть на чемпіонат світу через два тижні.
6. Я плавав весь вечір вчора.
7. Вони завжди грають у шахи ввечері.
8. Він тренуватиметься в басейні в цей час завтра.
9. Вони зайняли друге місце на минулому чемпіонаті..
10. Як правило, вони тренуються на стадіоні або в Палаці спорту.

III семестр

1. Прочитайте, перекладіть і запам'ятайте зразок до анотації статті:

1. I have read the article in ... (“Digest”, “Sport News”).
2. It is ... (Ukrainian, British, American) ... (newspaper, magazine, journal).
3. The title of the article is ... .
4. The author of the article is ... .
5. The article considers the problem of ... .
6. It gives ... (facts, photos, diagrams, schemes).
7. The author points out that ... .
8. The article draws the readers' attention to the fact that ... .
9. The author stresses that ... .
10. The key problem of the article is ...
11. To my mind, ...
12. The article is worth reading because the problem discussed in the article is of great interest (informative, of good use).

2. Прочитайте та перекладіть текст:

TEXT 1

TRACK-AND-FIELD ATHLETICS

Track-and-field athletics is an ancient sport. It dates back to the first Olympic Games. Nowadays it is one of the most popular sports. Track-and-field athletics is called the Queen of Sport.

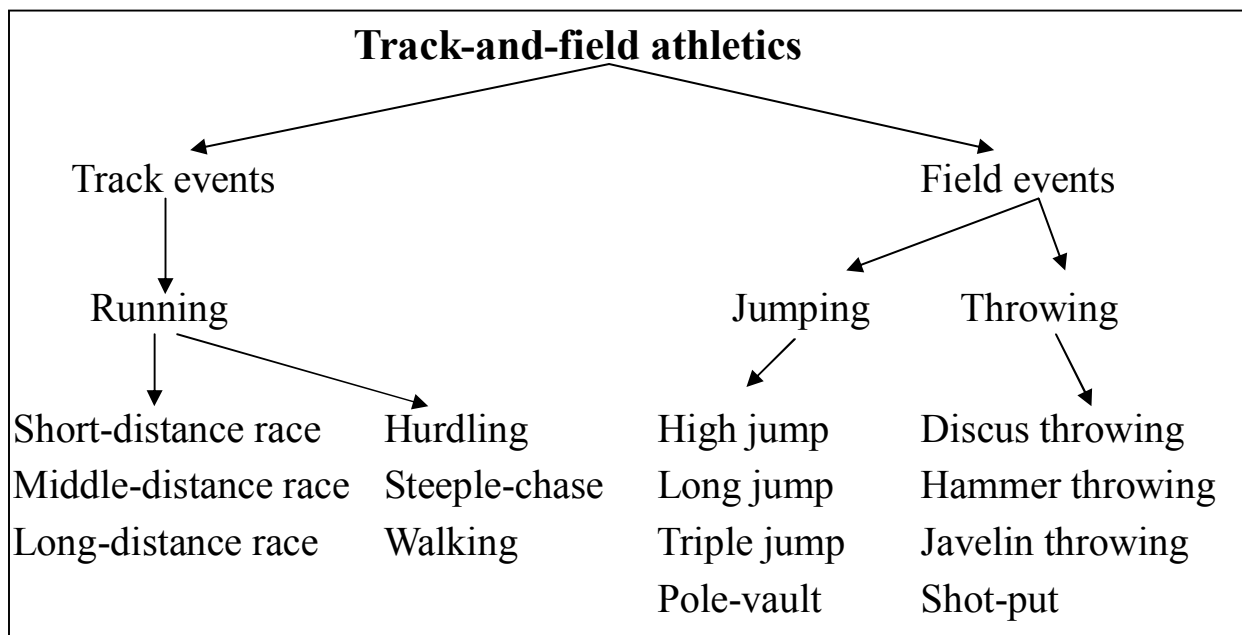
Track-and-field athletics includes various events. It involves running, jumping and throwing. Running includes such events as sprint, middle-distance race, long-distance race, relay race, steeple chase and hurdling. Jumping involves long jump, high jump, triple jump (or hop step and jump) and pole vault. Throwing includes discuss throwing, hammer throwing, javelin throwing and shot put.

There are some special events such as pentathlon, heptathlon, decathlon, walking and others.

Track-and-field athletes train at the stadiums, Palaces of Sports and playgrounds.

3. Розгляньте схему і дайте відповідь на запитання:

What does track-and-field athletics (running, jumping, throwing) include?

4. Дайте відповіді на запитання:

1. Is track-and-field athletics a modern sport?
2. How is athletics called nowadays?
3. Do you go in for track-and-field athletics?
4. Did you take up athletics at school?
5. What kind of track-and-field athletics do you like most?

5. Знайдіть визначення понять:

High jump	A two-day, ten events contest for men
Pole-vault	Propelling a solid metal ball through the air for a maximum distance
Long jump	A leap over high crossbar with the aid of a flexible pole
Triple jump	Propelling a heavy ball attached to a length of wire with a metal handle in a circle 2.1 m in diameter
Shot-put	A leap over a crossbar resting between two upright standards about 4 m apart

Discus throwing	Covering the greatest distance possible in a series of three quick leaps
Hammer throwing	A two-day, seven events contest for women
Javelin throwing	Propelling the metal platter outward with a whipping motion of the arm from a circle 2.5 m in diameter
Decathlon	Propelling a steel metal spear into the air at the check line
Heptathlon	A spring into the air from a takeoff board, with the aim of covering the greatest possible distance

6. Розкажіть, що ви знаєте про легку атлетику та види, які вона охоплює?

7. Користуючись зразком до анотації статті, проанотуйте подану статтю:

«Great Sportsmen»
(from Microsoft Encyclopedia)

The Best Athlete – Recordholder

Sergiy Nazarovych Bubka (born December 4, 1963) is a retired Ukrainian pole vaulter.

Bubka won 6 consecutive IAAF World Championships, an Olympic gold medal and broke the world record for men's pole vaulting 35 times (17 outdoor and 18 indoor records). He was the first to clear 6.0 metres and the first and only (as

of March 2009) to clear 6.10 metres.

Sergiy Bubka was born and brought up in the city of Luhansk, Ukraine. His father was a soldier and his mother a medical assistant. He commented that neither of them was active in sports. He has an elder brother Vasyl Bubka, who was also a pole vaulter. Vasyl's personal best outdoors is 5.86 meters. Sergiy had a ferocious competitive spirit which

was channeled into multiple sports until he met the pole vault coach Vitaliy Petrov. Bubka started pole vaulting at the age of 11, when he entered Dynamo Children and Youth Sports School in Voroshilovgrad, he was trained by Vitaliy Petrov there. In 1978, aged 15, Bubka moved to Donetsk, Ukraine, with his coach for better training facilities.

Sergiy Bubka entered international athletics in 1981 participating in the European Junior Championships where he reached 7th place. But the 1983 World Championships held in Helsinki proved to be his actual entry point to the mainstream world athletics, where a relatively unknown Bubka snatched the gold, clearing 5.70 metres. The years that followed witnessed the unparalleled dominance of Bubka, with him setting new records and standards in pole vaulting.

He was the first (and as of January, 2009, the only) athlete ever to jump over 6.10 metres, in San Sebastián, Spain in 1991. He set the current world record of 6.14 metres in 1994 after some commentators had already predicted the decline of the great sportsman. Bubka increased the world record by 21 centimetres (8 inches) in the 4 years between 1984 and 1988, more than other pole vaulters had achieved in the previous 12 years. He cleared 6.00 meters or better on more than 44 occasions. His manager was Andrzej Kulikowski.

Bubka officially retired from his pole vault career in 2001. His son Sergiy Bubka Jr. is a tennis player and is currently a regular in ATP's second string circuits.

8. Прочитайте та перекладіть текст:

TEXT 2

GYMNASTICS

Gymnastics is a systematic form of physical exercise designed for therapeutic, educational, and competitive purposes. *Therapeutic or remedial gymnastics* is a series of selected exercises that help relieve physical discomfort or restore function to disabled people. *Educational gymnastics* is a programme that challenges students to master tactics involving strength, rhythm, balance, flexibility, and agility. *Competitive gymnastics* consist of prescribed sets of events for men and for women, each of which is scored separately in order to determine a winner.

In international gymnastics men's teams compete in six different events, each of which requires one compulsory routine (a prescribed series of exercises) and one optional routine (an original series of exercises). The events are as follows:

- *Floor exercise*
- *Pommel horse*
- *Vaulting horse*
- *Parallel bars*
- *High bar*
- *Rings*

Women's teams compete in four events, each of which also requires one compulsory and one optional routine. The events are as follows:

- *Vaulting horse*
- *Asymmetric bars*
- *Balance beam*
- *Floor exercise*

Current fashion in judging women's gymnastics favours the flexible, acrobatic movements best performed by young girls; as a result, the age of competitors has lowered appreciably in recent years.

9. Запам'ятайте подані словосполучення:

Remedial gymnastics – лікувальна гімнастика, to restore function – відновлювати функцію, to master tactics – оволодіти тактикою, prescribed sets of events – призначений набір вправ, to determine a winner – визначити переможця, acrobatic skills – акробатичні уміння, compulsory routine – обов'язкова програма, optional routine – довільна програма.

10. Знайдіть в тексті еквіваленти наступних слів та словосполучень:

Змагальна мета, серія підібраних вправ, полегшити фізичний дискомфорт, люди з фізичними вадами, охоплювати гнучкість та спритність, оцінювати окремо, вид (дисципліна), вимагати, змагатися, вільні вправи, кінь з ручками, стрибковий кінь (кінь для стрибків, кінь без ручок), паралельні бруси, перекладина, кільця, колода, різновисокі бруси.

11. Знайдіть визначення до термінів:

Gymnastics	a programme for mastering sport skills such as strength, rhythm, balance, flexibility, and agility
Remedial gymnastics	prescribed sets of events for sportsmen's contest
Educational gymnastics	physical exercises with the aim of therapy, education or competition
Competitive gymnastics	a set of definite exercises relieving physical discomfort or restoring body function

12. Дайте відповіді на запитання:

1. How many sport events do international gymnastics competitions include?
2. What events do men's teams compete in?
3. How many events do women's teams contest in?
4. What are compulsory and optional routines?
5. What is current fashion in judging women's gymnastics?

13. Розкажіть усну розмовну тему «Гімнастика».

14. Проанотуйте статтю за зразком:

«Sport News»

(from Microsoft Encyclopedia)

Ukrainian rhythmic gymnastics Hanna Bessonova to end sport career

This was disclosed by chief trainer of the Ukrainian Rhythmic Gymnastics team Albina Deryuhina who said that Hanna Bessonova, will end its sport career after performing at the 29th FIG Rhythmic Gymnastics World Championships in Mie (Japan), September 7 - 13, 2009. says chief trainer of the Ukrainian Rhythmic Gymnastics team Albina Deryuhina.

"Hanna will most likely end her sport career after this world championship. We have no right to order anything to her. Instead, we thank her for supporting the team," Albina Deryuhina said.

Anna Bessonova (born July 29, 1984) is an Individual Rhythmic Gymnast who was born in Kiev, Ukraine. Her father is the Dynamo Kiev football player Vladimir Bessonov and her mother, Viktoria, was a two time world champion group rhythmic gymnast.

Bessonova began rhythmic gymnastics at age of 5. Her mother would have rather seen her daughter on the ballet stage, however, Bessonova decided on rhythmic gymnastics. She is coached by the mother/daughter combination of Albina and Irina Deriugina at the Deriugins School in Kiev.

Bessonova is the number one rhythmic gymnast in Ukraine and is currently ranked first in the world in clubs, ribbon and rope, and third in ball and hoop (as of July 19 2008). She won the bronze individual all around medals at the 2008 Beijing and 2004 Athens Olympics. (with a total score of 106.700: Ribbon 26.725, Clubs 26.950, Ball 26.525, Hoop 26.500). Over the course of her career she has won 24 World Championship medals, 2 Olympic medals, 24 European Championship medals and 10 World Cup medals (60 in total).

In 2007, Bessonova became world champion at the World Rhythmic Gymnastics Championship in Patras winning the all-around gold medal. In 2008, Bessonova also won all around golds at the LA Lights, Deriugina Cup (Kiev World Cup) and Miss Valentine Competitions as well as the all around silver at the European Championships in Torino. At 2008 World Cup events, Anna accumulated 15 medals. The year culminated in her all around bronze medal at the Beijing Olympics.

In 2009, Anna placed first in the All-Around at the Kiev World Cup and Deriugina Cup events, and also won bronze in both the World and European Championships.

15. Прочитайте і перекладіть текст:

TEXT 3

SPORT IN THE USA AND UK

The most popular sport in the USA is American Football. It is very physical game and football players wear helmets and protective clothes. The second popular sport in the USA is baseball. There are two major baseball leagues in the USA. The third popular sport in the USA is basketball. Top basketball players can earn millions of dollars. Football or soccer is only a minority sport in the USA.

The most popular sport in the UK is definitely football. England is a birthplace of football. Such football club as Manchester United, for instance, is well known all over the world. The second popular sport in the UK is rugby. It is very physical game but players do not wear any protective clothes. Another popular sport played in Britain is cricket. It is a complicated game which can last for five days. It is played in old former English colonies as well.

16. Дайте відповідь на запитання:

1. Are any of these sports popular in your country?
2. What sports are popular in Ukraine?

17. Розкажіть про популярні види спорту в США та Об'єднаному Королівстві.

Контрольна робота 3

1. Дайте відповіді на запитання, використовуючи Present Perfect (Див.: Граматичний довідник. §9)::

Зразок: Are the students writing a dictation? – No, they have already written it.

1. Is your friend helping you to solve a difficult problem?
2. Is she learning a poem by heart?
3. Is Kate sweeping the floor?
4. Is the waiter putting a bottle of lemonade in front of him?
5. Is he bringing them some meat and vegetables?
6. Are they having tea?
7. Is she taking the dirty plates from the table?
8. Are you putting the dishes on the table?
9. Are you looking for more CDs with good music?
10. Are you recording your favourite film on his video recorder?

2. Використайте дієслово в дужках у Present Continuous or Present Perfect (Див.: Граматичний довідник. §6, §9):

1. Who (to write) this article already?
2. They (to learn) a lot of English words.
3. What she (to teach) them now?

4. What you (to look) for?
5. You (to find) the book already?
6. What you (to talk) about?
7. They (to ask) me several questions.
8. I (to answer) the telephone right now.
9. You just (to hear) tomorrow's weather forecast?
10. He (to fix) his car and now he (not to have) any trouble with the brakes anymore.

3. Використайте дієслово в дужках у Past Indefinite or Present Perfect (Див.: Граматичний довідник. §4, §9)::

1. The rain (to stop) half an hour ago.
2. The rain (to stop) and the sun is shining in the sky again.
3. The wind (to blow) off the man's hat and he cannot catch it.
4. The weather (to change) and we can go for a walk.
5. The wind (to change) in the morning.
6. Yesterday they (to decide) to help him with his research.
7. The man already (to decide) what to do with the information.
8. I (not yet to eat) today.
9. You (to play) the piano yesterday?
10. When the lecture (to begin)?

4. Використайте дієслово в дужках у Past Indefinite or Past Perfect (Див.: Граматичний довідник. §4, §10):

1. He (to think) that he (to lose) the money.
2. When father (to return) from work, we already (to do) our homework.
3. When the teacher (to enter) the lecture room, the students (to finish) their work.
4. Kate (to give) me the dictionary which she (to buy) the day before.
5. Nick (to show) the teacher the picture which he (to draw).
6. The boy (to give) the goats the grass which he (to bring) from the field.
7. Mother (to see) that Nick (not to wash) his hands.
8. The supervisor (to understand) that the postgraduate (not yet to finish) his research.
9. I (to know) that our delegation (not yet to arrive).
10. By two o'clock the teacher (to examine) all the students.

5. Використайте дієслово в дужках у Future Indefinite, Future Continuous or Future Perfect (Див.: Граматичний довідник. §5, §8, §11):

1. I (to do) my homework at six tomorrow.
2. I (to do) all my work by the time he (to come) and we (to go) for a walk together.
3. When I (to come) home tomorrow, my family (to have) supper.
4. Don't come to my place tomorrow. I (to write) a composition the whole evening.
5. What you (to do) on Sunday?
6. What you (to do) at six on Sunday?
7. You (to do) this work by next Sunday?
8. When you (to go) to see your friends next time?
9. How many pages you (to read) by the end of the week?
10. I (not to go) to the University library next week.

6. Перекладіть речення англійською мовою:

1. Він був щасливий: він написав чудовий твір.
2. Я шукаю тебе весь вечір. Де ти був?
3. На щастя, дощ уже перестав, коли ми вийшли.
4. Я вже тричі сказав тобі, що треба переписати вправу.
5. Я не прийду. Я писатиму доповідь увесь вечір.
6. Коли вона була у поїзді, вона згадала, що забула документи вдома.
7. Ви отримали від нього якісь листи?
8. Коли ти почав працювати над цим дослідженням?
9. Ви багато працювали сьогодні?
10. Невже вони грають у шахи зараз?
11. Вони виконають ці вправи до понеділка?
12. Він ще не спакував пристрій у коробку.

IV семестр

1. Прочитайте та перекладіть текст:

ТЕХТ 1

FOOTBALL

Football is one of the most popular sports in the world. The game is played by two teams. Each team consists of 11 players: left and right backs and half-backs, outsides left and right, left and right forwards, left and right center backs and goalkeeper. Besides these players

there are some reserves. Each team has its captain.

Every player may head, kick, hit, shoot from the volley and kick the ball while running. The object of the game is to kick the ball into the goal of the opponents. Each game is officiated by a referee and two linesmen.

Football players are trained at stadiums all year round. The most resultative football players are A.Shevchenko, A.Milevsky, O.Shovkovsky and others.

2. Запам'ятайте словосполучення:

Outside left – лівий крайній нападник; outside right – правий крайній нападник; to kick from the volley – бити з лету; to kick while running — бити з розбігу; the object of the game – мета гри.

3. Знайдіть в тексті еквіваленти:

Лівий захисник, правий нападник, лівий напівзахисник, правий центральний захисник, запасні гравці, бити м'яч головою, бити м'яч ногою, ворота суперника, суддя на лінії.

4. Складіть 5 запитань до тексту та попросіть друга відповісти на них.

5. Розкажіть усну розмовну тему “Футбол”.

6. Прочитайте статтю і, користуючись зразком, зробіть її анотацію.

Andriy Shevchenko

From Wikipedia, the free encyclopedia

Andriy Mykolayovych Shevchenko is a Ukrainian professional football striker playing for Ukrainian side Dynamo Kyiv and the Ukrainian national team. He is the fourth-highest scorer in the history of European club competition with 62 goals, behind Filippo Inzaghi, Raúl, and Gerd Müller.

Shevchenko's career has been highlighted by many awards, the most prestigious of which were the Ballon d'Or in 2004 (becoming the third Ukrainian, after Oleg Blokhin and Igor Belanov to receive it) and the UEFA Champions League in 2003 with Milan. Along with this, he has won various league and cup titles in Ukraine, Italy, and England. Besides the Golden Ball, Shevchenko was awarded other individual awards.

In his international career, the striker led the Ukraine national football team as captain to the quarterfinals in their first ever FIFA World Cup appearance in 2006

Shevchenko has 94 caps and 43 goals for the Ukrainian national team, whom he represented at the 2006 FIFA World Cup. He scored his first international goal in May 1996, in a friendly against Turkey.

In March 2000, Dynamo manager Valeri Lobanovsky became the Ukraine coach, with the aim to qualify for the 2002 FIFA World Cup finals. Shevchenko scored 10 goals in the qualifiers, but Ukraine failed to qualify after losing a play-off against Germany. He scored a total of five goals in Ukraine's Euro 2008 qualifying round.

7. Прочитайте та перекладіть текст:

TEXT 2

BASKETBALL

Basketball is a dynamic and interesting game. It is played on a court by two teams. Each team consists of five players: two forwards, one center and two guards.

The purpose of the game is to throw a ball into the basket of an opponent. The game begins with tossing up the ball between two players.

There are five basic shots in basketball: the lay-up shot, the set shot, the jump shot, the pivot shot, and the foul shot.

The game lasts for 40 minutes and consists of four 10 minutes quarters.

Basketball develops many good sport qualities: quick reaction, accuracy, agility and endurance. The game is popular all over the world. Great basketball players in the NBA history are Michael Jordan, Shaquille O'Neal, Charles Barkley, Clyde Drexler, Patrick Ewing, David Robinson and others.

8. Запам'ятайте словосполучення:

The lay-up shot – кидок однією рукою в стрибку, the set shot – кидок двома руками від грудей, the jump shot – кидок в стрибку, the pivot shot – кидок на повороті, the foul shot – штрафний кидок.

9. Знайдіть в тексті еквіваленти:

Динамічна гра, нападник, захисник, мета гри, підкидання м'яча, спритність, витривалість.

10. Складіть 5 запитань до тексту та попросіть друга відповісти на них.

11. Розкажіть усну розмовну тему “Баскетбол”.

12. Прочитайте статтю і, користуючись зразком, зробіть її анотацію.

Shaquille O'Neal

From Wikipedia, the free encyclopedia

player in the NBA.

Shaquille Rashaun O'Neal is an American professional basketball player. Standing at 7 ft 1 in (2.16 m) and weighing 325 pounds (147 kg), he is one of the heaviest players ever to play in the NBA. Throughout his 18 year career, O'Neal has used his size and strength to overpower opponents for points and rebounds. With the retirement of Lindsey Hunter on March 5, 2010, O'Neal is currently the oldest active

Following a standout career at Louisiana State University, O'Neal was drafted by the Orlando Magic with the first overall pick in the 1992 NBA Draft. He quickly became one of the top centers in the league, winning Rookie of the year in 1992-93 and later leading his team to the 1995 NBA Finals. After 4 years with the Magic, O'Neal signed as a free agent with the Los Angeles Lakers. He won three consecutive championships, playing alongside Kobe Bryant, in 2000, 2001, and 2002. However O'Neal's relationship with Bryant eventually declined into a feud, leading to his trade to the Miami Heat in 2004. He won his fourth NBA championship in 2006, but was traded midway through the season just a year and a half later to the Phoenix Suns. After a season-and-a-half with the Suns, O'Neal was traded to the Cleveland Cavaliers, where he played alongside LeBron James in the 2009–10 season.

O'Neal's individual accolades include the 1999-00 MVP award, the 1992–93 NBA Rookie of the Year award, 15 All-Star game selections, 3 All-Star Game MVPs, 3 Finals MVPs, 2 scoring titles, 14 All-NBA team selections, and 3 NBA All-Defensive Team selections. He is one of only three players to win NBA MVP, All-Star game MVP and Finals MVP awards in the same year (2000) the other players are Willis Reed in 1970 and Michael Jordan two times in 1996 and 1998. He currently ranks 5th all-time in points scored, 6th in field goals, 14th in rebounds, and 7th in blocks.

In addition to his basketball career, O'Neal has released 4 rap albums, with his first, Shaq Diesel, going platinum. He has also appeared in numerous films and has starred in his own reality shows, Shaq's Big Challenge and Shaq Vs.

13. Прочитайте та перекладіть текст:

TEXT 3

VOLLEYBALL

by two teams on a rectangular court. The court is divided on two parts by a high net. The object of the game is to hit the ball back and forth. Points are scored by successfully landing the ball in the court of the opponents without its being returned.

Volleyball is a beautiful game. It is played by two teams on a rectangular court. The court is divided on two parts by a high net. The object of the game is to hit the ball back and forth. Points are scored by successfully landing the ball in the court of the opponents without its being returned.

The six players on a volleyball team include three forwards and three backs. The game begins with the first service. Only one attempt is

allowed on the serve. The ball must be returned by a side over the net after no more than three hits. No player may hit the ball twice in succession. A point may be scored only by the team that is serving.

On a service shift, all members of the new serving team immediately rotate, moving clockwise one position.

The team first scoring 15 points, wins the game. A volleyball match consists of the best two out of three games. Officials in competitive volleyball include a referee, scorer, umpire, timekeeper, and lines officials.

A vital part of volleyball offence is the so-called spike, a powerful smash over the net. To spike the ball a player must jump high in the air. Defensively, single or multiple blocks are sometimes employed in volleyball.

14. Знайдіть в тексті еквіваленти:

Прямокутний майданчик, висока сітка, відбивати м'яч назад та вперед, перша подача, одна спроба, двічі поспіль, перехід подачі, суддя, хронометрист, високий удар над головою, одиночний блок.

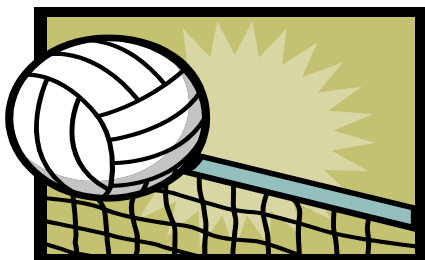
15. Складіть 5 запитань до тексту та попросіть друга відповісти на них.

16. Перекажіть текст “Волейбол”.

17. Прочитайте статтю і, користуючись зразком, зробіть її анотацію.

FROM THE HISTORY OF VOLLEYBALL

From Wikipedia, the free encyclopedia

The game was invented in 1895 as a recreational pastime by the American William G. Morgan, physical education director of the Young Men's Christian Association in Holyoke, Massachusetts. His game, which he originally called Mintonette, quickly became popular not only in the United States but also around the world.

It was first played at international games when it appeared at the 1913 Far Eastern Games in Manila, the Philippines. The International

Volleyball Federation (FIVB) was formed in 1947, and the first world championships were staged in 1949 and then quadrennially from 1952. In the men's competition the former Union of Soviet Socialist Republics (USSR) and the former Czechoslovakia have been preeminent. In the women's competition the former USSR, Japan, and China have been the most successful. It was included in the Pan-American Games in 1955 and has featured in the Olympic Games since 1964.

The European Championships (instituted in 1948 for men and 1949 for women) have been almost completely dominated by the former Soviet teams (for both men and women). There is also a World Cup held every four years from 1965 for men and 1973 for women; and there is also a World League which was first held in 1990 and now consists of ten countries. A women's World Grand Prix for the top eight nations was introduced in 1993.

Контрольна робота 4

1. Перетворіть активний стан на пасивний (Див.: Граматичний довідник. §12, 13, 14):

1. They sent for a doctor.
2. They looked for the book everywhere.
3. They listened to the lecture with great interest.
4. They always look at this picture.
5. They will look through these letters tomorrow.
6. They often laughed at him.

2. Перетворіть речення на пасивний стан, не вказуючи суб'єкта дії (Див.: Граматичний довідник. §12, 13, 14):

1. The girls water the flowers every day.
2. They publish this magazine in Paris.
3. We do not discuss such questions at our meeting.
4. Somebody built this castle in the 16th century.
5. They did not show this film last week.
6. They will not finish this work tomorrow.
7. We shall invite him to take part in the concert.
8. The workers repaired this road last year.
9. They write compositions regularly.
10. The travellers made camp not far from the village.

3. Перетворіть речення на пасивний стан, вказуючи суб'єкта дії
(Див.: Граматичний довідник. §12, 13, 14):

1. My sister teaches me English.
2. Peter drives the car.
3. The fascists killed her father.
4. His assistant will meet the delegation.
5. Alan opened the door.
6. He put the letter in the envelope.
7. The hunter killed the bear.
8. The guide showed us the monuments of Lviv.
9. The waitress offered me a cup of tea.
10. He showed me the way to the railway station.

4. Оберіть правильну форму дієслова (Див.: Граматичний довідник. §12, 13, 14):

1. This house (to build) by my great-grandfather in 1790.
2. As a result of an earthquake the house (to burn down) there.
3. The door of this house (to close) for you tomorrow.
4. He (to recognize) by the policeman two days ago.
5. The Paris newspapers declared that the child (to call) Juliet.
6. That building (to paint) yellow some years ago.

5. Заповніть пропуски необхідною формою дієслова (Див.: Граматичний довідник. §15, 16):

1. A huge housing program ... (to carry out) now.
2. Something important ... (to announce) over the radio now.
3. Don't enter the room. It ... (to clean) now.
4. What question ... (to discuss) when you came to the meeting.
5. Your papers ... (to type) from 5 till 6 yesterday.
6. He ... (to wait for) downstairs.

6. Перекладіть речення англійською мовою, вживаючи пасивний стан (Див.: Граматичний довідник. §17, 18):

- 1) Переклад вже закінчено.
- 2) Лист щойно відправлено.
- 3) За останні роки в нашому місті побудовано багато нових будинків.
- 4) Стаття ще не опублікована.
- 5) Це запитання вже обговорено?
- 6) Мене тільки що запитали про це.
- 7) Делегацію вже зустріли?
- 8) Вчора до цього часу робота вже була завершена.
- 9) Ми зрозуміли, що наш лист ще не отримали.
- 10) До того часу, коли вони приїхали, питання було вже вирішено.

ІХ. ГРАМАТИЧНИЙ ДОВІДНИК

§1. Однина і множина іменників

Обчислювальні іменники можуть мати форму однини і множини.

1. Як правило, множина іменників в англійській мові утворюється за допомогою додавання закінчення **-s**:

a book – some books	книга – декілька книг
photo – photos	фотографія – фотографії
ball – balls	м'яч – м'ячі
one kilo – ten kilos	один кілограм – десять кілограм
shop – shops	магазин – магазини

2. Після **-s, -ss, -sh, -ch, -x** – додається **-es**:

bus – buses	автобус – автобуси
glass – glasses	стакан – стакани
dish – dishes	страва – страви
watch – watches	годинник – годинники
dress – dresses	сукня – сукні
bench – benches	лавка – лавки
box – boxes	коробка – коробки

3. Якщо іменник закінчується на приголосну + **у**, тоді **у** змінюється на **i + es**:

faculty – faculties	факультет – факультети
city – cities	місто – міста
lorry – lorries	вантажівка - вантажівки
family – families	сім'я – сім'ї

Після голосної – **у** не змінюється:

day – days	день – дні
boy – boys	хлопець - хлопці
journey – journeys	подорож – подорожі

4. Якщо іменник закінчується на **-f** та **-fe**, в множині маємо **-ves**:

leaf – leaves	листок - листки
shelf – shelves	поличка - полички
thief – thieves	зłodій – зłodії

5. До декількох іменників, які закінчуються на **-o** у множині додається **-es**:

potato – potatoes	картоплина – картоплини
-------------------	-------------------------

pretty – prettier – the prettiest (симпатичний)
heavy (важкий), dirty (брудний), tidy (охайний), easy (легкий),
silly (нерозумний), funny (смішний).

3. Деякі двоскладові прикметники можуть утворювати ступені порівняння і за допомогою суфіксів, і за допомогою слів **more, the most**:

Narrow – narrower / more narrow – the narrowest / the most narrow
(вузький)

Common (загальний), pleasant (приємний), quiet (тихий), polite (ввічливий), clever (розумний), simple (простий), gentle (лагідний), cruel (жорстокий), tired (втомлений), stupid (нерозумний).

4. Деякі двоскладові прикметники утворюють ступені порівняння за допомогою слів **more, the most**:

Useful – more useful – the most useful (корисний)

Helpful (корисний), careful (обережний), hopeless (безнадійний), boring (нудний), willing (готовий), annoyed (надоїдливий), surprised (здивований), correct (правильний), exact (точний), certain (певний), normal (звичайний), frequent (частий), recent (недавній), famous (відомий), modern (сучасний), afraid (зляканий), eager (нетерплячий), foolish (глупий).

5. Трискладові та багатоскладові прикметники утворюють ступені порівняння за допомогою слів **more, the most**:

exciting – more exciting – the most exciting (захоплюючий)

interesting – more interesting – the most interesting (цікавий)

elegant – more elegant – the most elegant (елегантний)

reliable – more reliable – the most reliable (надійний)

6. Деякі прикметники утворюють ступені порівняння не за правилами:

Good – better – the best (хороший)

Bad – worse – the worst (поганий)

Far – farther / further – the farthest / furthest (далекий)

7. Ми використовуємо **more, the most** та їх антоніми **less, the least**, щоб порівняти кількості:

Many / much – more – the most

Little – less - the least

e.g. The room is **the warmest**.

This dress is **more elegant**.

These results of the experiment are **the most reliable**.

It is his **best** record in jumping.

I am very busy these days, I have **less** free time than I used to.

§3. The Present Indefinite (Present Simple) Tense

Часи групи Indefinite вживаються для вираження дії як факту, регулярної повторюваної дії стосовно теперішнього, минулого чи майбутнього часу.

1. Дієслова у формі Present Indefinite показують дію як факт, регулярну повторювану дію в теперішньому часі. Ця форма утворюється від форми інфінітиву без частки *to*:

e.g.: I **train** every day. – *Я тренуюся щодня.*

They **play** football every evening. – *Вони грають у футбол щовечора.*

2. Заперечна та питальна форма утворюються за допомогою допоміжного дієслова *do*:

e.g.: **Do** I **train** every day? – Yes, I do.

No, I do not (don't).

I don't train every day.

Do they **play** football every evening? – Yes, they do.

No, they don't.

They **don't play** football every evening.

3. Якщо підмет виражений 3 особою однини, до дієслова додається закінчення *-s*. Це ж закінчення переходить до допоміжного дієслова в питальній та заперечній формах:

e.g.: He runs in the park every morning.

Does he **run** in the park every morning? – Yes, he does.

No, he does not (doesn't).

He **doesn't run** in the park every morning.

4. Дієслово *to be* – *бути* має такі форми в Present Indefinite:

(I) **am**

(you, we, they) **are**

(he, she, it) **is**

e.g.: He **is** a record-holder. – *Він рекордсмен.*

They **are** students of the Physical Training Faculty. – *Вони студенти факультету фізичної культури.*

I **am** a coach of the University team.

Питальна та заперечна форма утворюються без допоміжного дієслова:

Is he a record-holder? – Yes, he is.

No, he isn't. He **is not** a record-holder.

Are they students of the Physical Training Faculty? – Yes, they are.

No, they are not.

They **are not** students of the Physical Training Faculty.

§4. The Past Indefinite (Past Simple) Tense

1. Дієслова у формі Past Indefinite показують дію як факт, повторювану дію в минулому часі. Ця форма утворюється шляхом додавання закінчення *-ed* до форми інфінітиву без частки *to* для правильних дієслів; для неправильних дієслів – друга форма (таблиці неправильних дієслів):

e.g.: to train – **trained**

to play – **played**

to run – **ran**

to swim - **swam**

I **trained** yesterday. – *Я тренувався вчора.*

They **played** football last week. – *Вони грали у футбол минулого тижня.*

2. Заперечна та питальна форма утворюються за допомогою допоміжного дієслова *did*:

e.g.: **Did** I **train** yesterday? – Yes, I did.

No, I did not (didn't).

I **didn't train** yesterday.

Did they **play** football last week? – Yes, they did.

No, they didn't.

They **didn't play** football last week.

3. Дієслово *to be* – *бути* має такі форми в Past Indefinite:

to be – **was, were** – been

e.g.: He **was** a record-holder five years ago. *Він був рекордсменом п'ять років тому.*

They **were** students of the Physical Training Faculty last year. – *Вони були студентами факультету фізичної культури минулого року.*

Питальна та заперечна форма утворюються таким чином:

Was he a record-holder five years ago? – Yes, he was.

No, he wasn't.

He **was** not a record-holder five years ago.

§5. The Future Indefinite (Future Simple) Tense

1. Дієслова у формі Future Indefinite показують дію, яка відбудеться в майбутньому. Ця форма утворюється за допомогою допоміжних дієслів *shall* (для першої особи однини та множини) та *will* (для інших осіб) та форми інфінітиву змістового дієслова без частки *to*:

e.g.: I **shall train** tomorrow. – *Я тренуватимусь завтра.*

They **will play** football next week. – *Вони гратимуть у футбол наступного тижня.*

2. Заперечна та питальна форма утворюються за допомогою допоміжних дієслів:

e.g.: **Shall** I **train** tomorrow? – Yes, I shall.

No, I shall not (shan't).

I **shan't train** tomorrow.

Will they **play** football next week? – Yes, they will.

No, they will not (won't).

They **won't play** football next week.

3. Заміна майбутнього часу на теперішній в підрядних реченнях часу і умови:

В англійській мові існує правило стосовно складнопідрядних речень з підрядними часу і умови – в таких підрядних майбутній час замінюється на теперішній.

e.g.:

1. They **will go** to London, if they **win** the first place at the championship. – Вони поїдуть до Лондону, якщо виграють перше місце на чемпіонаті.

2. They **will finish** their warm up when the coach **comes** to the stadium. – Вони закінчать розминку, коли тренер прийде на стадіон.

§6. The Present Continuous Tense

Часи групи *Continuios* виражають дію, як процес; дію, яка відбувається в момент мовлення, підкреслюючи її тривалість. Часи групи *Continuios* утворюються за допомогою допоміжного дієслова *to be* та *Participle I (-ing)* основного дієслова.

1. Дієслова у формі *Present Continuous* показують дію, яка відбувається (триває) в даний момент. Ця форма утворюється за допомогою допоміжного дієслова *to be* у формі *Present Indefinite* та форми *Participle I* змістового дієслова:

e.g.: is (are, am) + V (ing).

I **am reading** a grammar rule now. – Я читаю граматичне правило зараз.

He **is doing** his hometask now. – Він робить домашнє завдання зараз.

They **are training** now. – Вони тренуються зараз.

2. У питальній формі допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

e.g.: **Am I reading** a grammar rule now? – Yes, I am.

No, I am not.

Is he doing his home task now? – Yes, he is.

No, he is not (isn't).

Are they training now? – Yes, they are.

No, they are not (aren't).

3. У заперечній формі частка **not** додається до допоміжного дієслова:

e.g.: I **am not reading** a grammar rule now.

He **is not (isn't) doing** his homework now.

They **are not (aren't) training** now.

4. Present Continuous вживається також для вираження запланованої майбутньої дії, особливо з дієсловами, що означають рух:

e.g.: We **are starting** tomorrow morning. – Ми вирушаємо завтра вранці.

§7. The Past Continuous Tense

1. Дієслова у формі *Past Continuous* показують дію, яка відбувалася (тривала) в певний момент у минулому. Ця форма утворюється за допомогою допоміжного дієслова *to be* у формі *Past Indefinite* та форми *Participle I* змістового дієслова:

was (were) + V (ing).

e.g.: I **was reading** a grammar rule from 9 till 10 yesterday. – Я читав граматичне правило з 9 до 10 години вчора.

He **was doing** his homework when you came. – Він робив домашнє завдання, коли ви прийшли.

They **were training** the whole morning yesterday. – Вони тренувалися весь ранок вчора.

2. У питальній формі допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

e.g.: **Was I reading** a grammar rule from 9 till 10 yesterday? – Yes, I was.

No, I was not.

Was he doing his homework when you came? – Yes, he was.

No, he was not (wasn't).

Were they training the whole morning yesterday? – Yes, they were.

No, they were not (weren't).

3. У заперечній формі частка **not** додається до допоміжного дієслова:

e.g.: I **was not reading** a grammar rule from 9 till 10 yesterday.

He **was not (wasn't) doing** his homework when you came.

They **were not (weren't) training** the whole morning yesterday.

§8. The Future Continuous Tense

1. Дієслова у формі *Future Continuous* показують тривалу дію, яка відбуватиметься (триватиме) у певний момент у майбутньому. Ця форма утворюється за допомогою допоміжного дієслова *to be* у формі *Future Indefinite* та форми Participle I змістового дієслова:

shall (will) be + V (ing).

e.g.: I **shall be reading** this sport article from 5 till 6 tomorrow. – *Я читатиму цю спортивну статтю з 5 до 6 години завтра.*

He **will be doing** his homework when you come. (Правило заміни майбутнього часу на теперішній у підрядних часу і умови). – *Він робитиме домашнє завдання, коли ти прийдеш.*

They **will be training** the whole evening tomorrow. – *Вони тренуватимуться весь вечір завтра.*

2. У питальній формі перше допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

e.g.: **Shall I be reading** this sport article from 5 till 6 tomorrow? – Yes, I shall.

No, I shan't.

Will he be doing his homework when you come? – Yes, he will.

No, he won't.

Will they be training the whole evening tomorrow? – Yes, they will.

No, they won't.

3. У заперечній формі частка **not** додається до першого допоміжного дієслова:

e.g.: I **shall not (shan't) be reading** this sport article from 5 till 6 tomorrow.

He **will not (won't) be doing** his homework when you come.

They **will not (won't) be training** the whole evening tomorrow.

§9. The Present Perfect Tense

Часи групи Perfect виражають дію, як результат; дію, яка закінчилася до певного моменту у минулому, теперішньому чи майбутньому часі, але пов'язана з ним у вигляді якогось результату.

Часи групи *Perfect* утворюються за допомогою допоміжного дієслова *to have* та *Participle II* (-ed; III f.) основного дієслова.

1. Дієслова у формі *Present Perfect* показують дію, яка відбулася до моменту мовлення, але пов'язана з ним у вигляді якогось результату. Ця форма утворюється за допомогою допоміжного дієслова *to have* у формі *Present Indefinite* та форми *Participle II* змістового дієслова:

have (has) + Participle II

e.g.: I **have** already **read** this sport news. – Я вже прочитав ці спортивні новини.

He **has** just **done** his favourite exercise. – Він щойно виконав свою улюблену вправу.

They **have** already **trained**. – Вони вже потренувалися.

2. У питальній формі допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

e.g.: **Have** I already **read** this sport news? – Yes, I have.

No, I have not.

Has he done his favourite exercise? – Yes, he has.

No, he has not (hasn't).

Have they already trained? – Yes, they have.

No, they have not (haven't).

3. У заперечній формі частка **not** додається до допоміжного дієслова:

e.g.: I **have not read** this sport news.

He **has not done** his favourite exercise.

They **haven't trained yet**. – Вони ще не потренувалися.

§10. The Past Perfect Tense

1. Дієслова у формі *Past Perfect* показують дію, яка відбулася до певного моменту у минулому. Ця форма утворюється за допомогою допоміжного дієслова *to have* у формі *Past Indefinite* та форми *Participle II* змістового дієслова:

had + Participle II

e.g.: I **had read** this sport news before my friend told me about it. – Я прочитав ці спортивні новини до того, як мій друг розповів мені про них.

He **had done** his morning exercises by 7 o'clock. – Він зробив зарядку до 7 години.

They **had trained** before his coach came. – Вони потренувалися до того, як прийшов тренер.

2. У питальній формі допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

e.g.: **Had** I **read** this sport news before my friend told me about it? –
Yes, I had.

No, I had not.

Had he **done** his morning exercises by 7 o'clock? – Yes, he had.

No, he had not (hadn't).

Had they **trained** before his coach came? – Yes, they had.

No, they had not (hadn't).

3. У заперечній формі частка **not** додається до допоміжного дієслова:

e.g.: I **had not read** this sport news before my friend told me about it.

He **had not done** his morning exercises by 7 o'clock.

They **had not trained** before their coach came.

§11. The Future Perfect Tense

1. Дієслова у формі *Future Perfect* показують дію, яка відбудеться до певного моменту у майбутньому. Ця форма утворюється за допомогою допоміжного дієслова *to have* у формі *Future Indefinite* та форми *Participle II* змістового дієслова:

shall (will) have + Participle II

e.g.: I **shall have read** this sport news before my friend tells me about it. – Я прочитаю ці спортивні новини до того, як мій друг розповість мені про них.

He **will have done** his morning exercises by 7 o'clock. – Він зробить зарядку до 7 години.

They **will have trained** before their coach comes. – Вони потренуються до того, як прийде тренер.

2. У питальній формі перше допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

e.g.: **Shall** I **have read** this sport news before my friend tells me about it? – Yes, I shall.

No, I shall not.

Will he **have done** his morning exercises by 7 o'clock? – Yes, he will.

No, he will not (won't).

Will they **have trained** before their coach comes? – Yes, they will.

No, they will not (won't).

3. У заперечній формі частка **not** додається до допоміжного дієслова:

e.g.: I **shall not have read** this sport news before my friend tells me about it.

He **will not have done** his morning exercises by 7 o'clock.

They **will not have trained** before their coach comes.

§12. Passive Voice. Present Indefinite Passive

*Якщо у реченні підмет не є суб'єктом дії (не виконує дію), а є об'єктом дії (дія спрямована на нього), то дієслово-присудок вживається у пасивному стані. Усі часові форми пасивного стану утворюються за допомогою допоміжного дієслова *to be* та дієприкметника минулого часу основного дієслова:*

To be + Participle II (-ed; III f.)

1. Дієслово у Present Indefinite Passive показує дію як факт або регулярну повторювану дію у теперішньому часі, спрямовану на підмет. Ця форма утворюється за допомогою допоміжного дієслова *to be* у Present Indefinite та дієприкметника минулого часу основного дієслова:

am (is, are) + Participle II

e.g.: This team **is trained** by our coach. – Ця команда тренується нашим тренером (Цю команду тренує наш тренер).

Free standing exercises **are performed** during warming up. – Вільні вправи виконуються протягом розминки.

2. У питальній формі допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

e.g.: **Is** this team **trained** by our coach?

Are free standing exercises **performed** during warming up?

3. У заперечній формі після допоміжного дієслова вживається частка *not*:

e.g.: This team **is not trained** by our coach.

Free standing exercises **are not performed** during warming up.

§13. Past Indefinite Passive

1. Дієслово у Past Indefinite Passive показує дію як факт у минулому часі, спрямовану на підмет. Ця форма утворюється за допомогою допоміжного дієслова *to be* у Past Indefinite та дієприкметника минулого часу основного дієслова:

was (were) + Participle II

e.g.: This team **was trained** by our coach. – Ця команда тренувалася нашим тренером (Цю команду тренував наш тренер).

Free standing exercises **were performed** during warming up. – Вільні вправи виконувалися протягом розминки.

2. У питальній формі допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

e.g.: **Was** this team **trained** by our coach?

Were free standing exercises **performed** during warming up?

3. У заперечній формі після допоміжного дієслова вживається частка *not*:

e.g.: This team **was not trained** by our coach.

Free standing exercises **were not performed** during warming up.

§14. Future Indefinite Passive

1. Дієслово у Future Indefinite Passive показує дію як факт у майбутньому часі, спрямовану на підмет. Ця форма утворюється за допомогою допоміжного дієслова *to be* у Future Indefinite та дієприкметника минулого часу основного дієслова:

Shall be (will be) + Participle II

e.g.: This team **will be trained** by our coach. – Ця команда тренуватиметься нашим тренером (Цю команду тренуватиме наш тренер).

Free standing exercises **will be performed** during warming up. – Вільні вправи будуть виконуватися протягом розминки.

2. У питальній формі перше допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

e.g.: **Will** this team **be trained** by our coach?

Will free standing exercises **be performed** during warming up?

3. У заперечній формі після першого допоміжного дієслова вживається частка *not*:

e.g.: This team **will not be trained** by our coach.

Free standing exercises **will not be performed** during warming up.

§15. Present Continuous Passive

1. Дієслово у Present Continuous Passive показує дію, спрямовану на підмет, яка проходить у даний момент. Ця форма утворюється за допомогою допоміжного дієслова *to be* у Present Continuous та дієприкметника минулого часу основного дієслова:

am (is, are) being + Participle II

e.g.: This team **is being trained** by our coach now. – Ця команда тренується нашим тренером зараз (Цю команду зараз тренує наш тренер).

Free standing exercises **are being performed** now. – Вільні вправи виконуються зараз.

2. У питальній формі перше допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

e.g.: **Is** this team **being trained** by our coach now?

Are free standing exercises **being performed** now?

3. У заперечній формі після першого допоміжного дієслова вживається частка *not*:

e.g.: This team **is not being trained** by our coach now.

Free standing exercises **are not being performed** now.

§16. Past Continuous Passive

1. Дієслово у Past Continuous Passive показує дію, спрямовану на підмет, яка проходила в певний момент у минулому. Ця форма утворюється за допомогою допоміжного дієслова *to be* у Past Continuous та дієприкметника минулого часу основного дієслова:

was (were) being + Participle II

e.g.: This team **was being trained** by our coach from September till May. – Ця команда тренувалася нашим тренером з вересня по травень (Цю команду тренував наш тренер з вересня по травень).

Free standing exercises **were being performed** when he came to the stadium. – Вільні вправи виконувалися, коли він прийшов на стадіон.

2. У питальній формі перше допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

e.g.: **Was** this team **being trained** by our coach from September till May?

Were free standing exercises **being performed** when he came to the stadium?

3. У заперечній формі після першого допоміжного дієслова вживається частка *not*:

e.g.: This team **was not being trained** by our coach from September till May.

Free standing exercises **were not being performed** when he came to the stadium.

§17. Present Perfect Passive

1. Дієслово у Present Perfect Passive показує дію, спрямовану на підмет, яка закінчилася до моменту мовлення, але пов'язана з цим моментом у вигляді якогось результату. Ця форма утворюється за допомогою допоміжного дієслова *to be* у Present Perfect та дієприкметника минулого часу основного дієслова:

have (has) been + Participle II

e.g.: This team **has been trained** by our coach already. – Ця команда вже потренувалася з нашим тренером. (Цю команду вже потренував наш тренер).

Free standing exercises **have just been performed**. – Вільні вправи щойно виконані.

2. У питальній формі перше допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

e.g.: **Has** this team **been trained** by our coach?

Have free standing exercises **been performed**?

3. У заперечній формі після першого допоміжного дієслова вживається частка *not*:

e.g.: This team **has not been trained** by our coach yet.

Free standing exercises **have not been performed** yet.

§18. Past Perfect Passive

1. Дієслово у Past Perfect Passive показує дію, спрямовану на підмет, яка завершилась до певного моменту у минулому. Ця форма утворюється за допомогою допоміжного дієслова *to be* у Past Perfect та дієприкметника минулого часу основного дієслова:

had (were) been + Participle II

e.g.: This team **had been trained** by our coach by September. – Ця команда тренувалася нашим тренером до вересня (Цю команду тренував наш тренер до вересня).

Free standing exercises **had been performed** before he came to the stadium. – Вільні вправи виконувалися до того, коли він прийшов на стадіон.

2. У питальній формі перше допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

e.g.: **Had** this team **been trained** by our coach by September?

Had free standing exercises **been performed** before he came to the stadium?

3. У заперечній формі після першого допоміжного дієслова вживається частка *not*:

e.g.: This team **had not been trained** by our coach by September.

Free standing exercises **had not been performed** before he came to the stadium.

Х. ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Дегтярева В.В. Учебник английского языка. - Киев: Вища школа, 1980, – 288 с.
2. Верба Л.Г., Верба Г.В. Граматика сучасної англійської мови. Довідник. – Київ, Логос, 2000. – 352 с.
3. Голіцинський Ю.Б. Граматика. Збірник вправ. – Київ, 2002. – 477 с.
4. Куліш І.М. Дидактичні ігри з іноземних мов. – Черкаси. – 2001. – 76 с.
5. Куліш І.М. Англійська мова для студентів інститутів та факультетів фізичної культури. – Черкаси, 2009. – 119 с.
6. Eastwood John. Oxford Practice Grammar. – Oxford University Press, 1992. – 334 p.

Додаткова література:

1. Alexander L.G. Longman Advanced Grammar. Longman group, UK, 2000.
2. Alexander L.G. Longman English Grammar Practice. - Longman. USA, 1999.
3. Harris N., Mower D., Sikorzunska A. Opportunities Intermediate. – Longman, England, 2000
4. N. Coe, M. Harrison, K. Paterson. Oxford Practice Grammar. – Oxford University Press, 2006. – 296 p.

Методичне видання

Куліш Ірина Миколаївна

**Методичні рекомендації
до самостійного вивчення дисципліни:
„Іноземна мова за професійним спрямуванням”**

Комп'ютерне верстання:
Є. В. Костін

Підписано до друку 30.01.2011 . Формат 60x84/16. Гарнітура Таймс
Папір офсет. Ум. друк. арк. 2,2. Тираж 50 пр. Зам. № 4131.

Видавець і виготовлювач:
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Адреса: 18000, м.Черкаси, бул.Шевченка, 81, кімн. 117,
Тел. (0472) 37-13-16, факс (0472) 37-22-33,
e-mail: vydav@cdu.edu.ua, <http://www.cdu.edu.ua>
Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК №3427 від 17.03.2009 р.